

ОПШТИНА СВРЉИГ

***ТРЕЋЕ ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ
ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ СВРЉИГА***

***ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ***

Ниш, 2023. година

***ТРЕЋЕ ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ
РЕГУЛАЦИЈЕ СВРЉИГА
ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА
ЖИВОТНУ СРЕДИНУ***

Носилац израде:

ОПШТИНСКА УПРАВА ОПШТИНЕ СВРЉИГ

Обрађивач:

ЈП ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ НИШ

в.д. Директора

Иван Грмуша, дипл.инж.грађ.

Руководилац израде извештаја:

Невена Петровић, дипл.инж.зашт.жив.сред.

Синтезни тим Стратешке процене:

Мирослав Вучковић, маст. пр. планер

Невена Петровић, дипл.инж.зашт.жив.сред.

С А Д Р Ж А Ј

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	1
I Полазне основе Стратешке процене	4
1.1 Преглед предмета, садржаја и циљева Плана и односа према другим планским документима	4
1.1.1 Предмет Плана	
1.1.2 Садржај Плана	
1.1.3 Циљеви заштите, развоја и уређења у Плану	
1.1.4 Однос према другим документима – стратегијама, плановима и програмима	
1.2 Стање и фактори природе и животне средине на планском подручју и елементи животне средине за које постоји могућност да буду угрожени	4
1.2.1 Стање и фактори природе и животне средине	
1.2.2 Елементи животне средине за које постоји могућност да буду изложени значајном утицају	
II Општи и посебни циљеви Стратешке процене и избор индикатора	8
2.1 Полазишта и основе општих и посебних циљева	8
2.2 Избор посебних циљева и индикатора	8
III Процена могућих утицаја на животну средину	9
3.1 Разматрана питања и проблеми заштите природе и животне средине у Плану и образложење разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка Стратешке процене	10
3.2 Приказ варијантних решења Плана	10
3.3 Претходне консултације са заинтересованим органима и организацијама	11
3.4 Евалуација карактеристика и значаја утицаја стратешких опредељења	11
3.5 Кумулативни и синергетски ефекти	15
3.6 Опис мера за предупређење и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину	15
IV Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину	17
V Програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана	18
5.1 Мониторинг систем за контролу квалитета вода	19
5.2 Мониторинг систем за контролу квалитета ваздуха	19
5.3 Мониторинг систем за контролу квалитета земљишта	19
5.4. Мониторинг буке	20
5.5. Мониторинг природних вредности	20
VI Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради Стратешке процене	21
VII Приказ начина одлучивања	21
VIII Учешће заинтересованих страна у поступку израде и разматрања Извештаја о Стратешкој процени	22
IX Закључци - завршни, нетехнички резиме	22
9.1 Приказ закључака Извештаја о Стратешкој процени утицаја на животну средину	22

Списак табела у Извештају о стратешкој процени

Табела 1. *Циљеви и индикатори Стратешке процене*

Табела 2. *Ознаке посебних циљева Стратешке процене*

Табела 3. *Критеријуми за оцењивање величине утицаја*

Табела 4. *Критеријуми за вредновање просторних размера утицаја*

Табела 5. *Скала за процену вероватноће утицаја*

Табела 6. *Планска решења у Плану обухваћена проценом утицаја*

Табела 7. *Процена величине утицаја Плана на животну средину*

Табела 8. *Процена просторних размера утицаја Плана на животну средину*

Табела 9. *Процена вероватноће утицаја Плана на животну средину*

Табела 10. *Процена времена трајања утицаја Плана на животну средину*

Табела 11. *Збирни утицаји Плана на животну средину са образложењем утицаја*

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Извештај о стратешкој процени утицаја Трећих измена и допуна Плана генералне регулације Сврљига на животну средину (у даљем тексту: Стратешка процена), припремљен је на основу Одлуке о изради Трећих измена и допуна Плана генералне регулације Сврљига („Службени лист Града Ниша“, бр. 39/22) и Одлуке о изради Стратешке процене утицаја Трећих измена и допуна Плана генералне регулације Сврљига на животну средину („Службени лист Града Ниша“, бр. 39/22).

Стратешка процена развојних планова и програма ради се на основу Закона о Стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04 и 88/10) (у даљем тексту: Закон). Закон је усклађен са европским директивама у овој области и у њему су директно имплементиране одредбе Директиве ЕУ 2001/42/ЕЦ (The Strategic Environmental Assessment Directive - European Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment). Самим тим, применом ове Директиве је утврђена обавеза израде стратешке процене утицаја планских докумената на животну средину према одређеним критеријумима, релевантним у области заштите животне средине, природних и културних добара и вредности. Поред тога, ова Стратешка процена усклађена са Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09, 81/09 – испр., 64/10 – одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13 – одлука УС, 50/13 – одлука УС, 98/13 – одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 – др. закон, 9/20 и 52/21), начелима заштите и одрживог коришћења природних ресурса, вредности и добара утврђених чланом 5. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – испр., 14/16, 95/18 – др. закон и 71/21), Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС“, бр. 31/12), Закона о културним добрима („Службени гласник РС“, бр. 71/94, 52/11 – др. закони, 99/11 – др. закон, 6/20 – др. закон и 35/2021 – др. закон), Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09 – др.закон, 72/09 – др.закон, 43/11 – одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 – др. закон и 95/2018 – др. закон), Законом о културним добрима („Службени гласник РС“, бр. 71/94, 52/11- др. закони, 99/11 – др. закон, 6/20 – др. закон и 35/21 – др. закон), Законом о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18 – др.закон), Законом о туризму („Службени гласник РС“, бр. 17/19), одредбама Закона о Просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС“, број 88/10), Уредбом о утврђивању Водопривредне основе Републике Србије („Службени гласник РС“, број 11/02), Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, бр. 102/10) и другим важећим одлукама и стратегијама Владе, актима и документима.

Треће измене и допуне Плана генералне регулације Сврљига (у даљем тексту: Треће измене и допуне Плана) израђују се ради обезбеђивања услова за просторно уређење и изградњу објеката, као и ради преиспитивања планских решења у складу са новонасталим потребама уређења и изградње простора.

Ова Стратешка процена представља резултат вредновања могућих утицаја приоритетних планских решења и пропозиција на заштиту природе и заштиту животне средине.

Стратешка процена представља инструмент заштите животне средине, тако што се у почетним фазама доношења одлука о будућем развоју укључују питања заштите (природе, животне средине, културних добара), што резултира претходним усаглашавањем заштитних и развојних интереса. Стратешком проценом обезбеђује се виши ниво заштите животне средине и интеграције захтева заштите и развојних потреба и интереса, уграђивањем начела и циљева заштите у планске документе у циљу достизања одрживог развоја.

Стратешком проценом нарочито је омогућено:

- *остваривање бољег, прихватљивог баланса између просторно-еколошких, социо-економских и политичких фактора,*
- *разматрање значајних утицаја варијантних решења Трећих измена и допуна Плана на животну средину и оцена (евалуирање) планских решења у односу на циљеве заштите (природних добара и непокретних културних вредности);*
- *дефинисање посебних мера заштите природе и животне средине, као и праћење остваривања (мониторинг) ових мера на планском подручју;*
- *активно укључивање заинтересованих актера (интересних група) у процес доношења одлука (активна партиципација) о будућем развоју, имајући у виду оптимално решење са становишта заштите природе и животне средине, а у складу са принципима Архуске конвенције;*
- *даљу разраду инструмената заштите природе и животне средине, уз дефинисање смерница, односно даљих активности на нижим хијерархијским нивоима.*

Стратешка процена представља инструмент просторног планирања и планирања заштите животне средине којим се интегришу циљеви и принципи одрживог развоја у просторним плановима, у циљу потпуног спречавања или ограничења негативних утицаја на животну средину, здравље и квалитет живота људи, биодиверзитет, геодиверзитет, станишта и природна и непокретна културна добра.

Стратешком проценом утврђују се ефекти ширег значаја (кумулятивни и синергетски), утврђују се оквири за анализу утицаја конкретних пројеката, укључујући и претходну идентификацију проблема и утицаја који заслужују виши степен детаљности у истраживању; утврђује хијерархијски оквир за даље спровођење поступка и активности заштите животне на планском подручју; и омогућава се варијантна разрада планских решења.

У изради Стратешке процене примењени су принципи одрживог развоја, еколошке одрживости, економске оправданости и социјалне прихватљивости. С друге стране, одредбама Закона утврђена су начела Стратешке процене, и то начела: одрживог развоја, интегралности, предострожности, хијерархије и координације, учешћа јавности. Овим начелима обезбеђује се свеобухватни инструментаријум и оквир за усклађивање техно-економских, друштвених и природних система у целокупном развоју, укључујући и локационе факторе просторног развоја.

Укључивањем услова заштите животне средине и заштите природе у Треће измене и допуне Плана кроз инструмент Стратешке процене, даје се обавезујући - интегрални оквир заштите преваходно природних вредности и параметара квалитета животне средине, реализацијом кроз одговарајуће међусекторске планове, програме и пројекте. С тим у вези, свако од приоритетних планских решења је дефинисано у потпуности у складу са захтевима заштите животне средине и заштите природе. С друге стране, реализација тих планских решења ће спречити или смањити постојеће негативне утицаје на природне вредности и животну средину. Између осталог, ова стратешка процена је мапирала изворе загађења и дала могућности за њихово ублажавање или потпуно отклањање применом прописаних мера заштите квалитета параметара животне средине.

У поступку Стратешке процене остварена је координација између заинтересованих органа и организација, као и неопходне консултације са актерима просторног развоја и добијени услови и мишљења од: Министарства одбране Републике Србије-Сектор за материјалне ресурсе-Управа за инфраструктуру, Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије, Министарства унутрашњих послова Републике Србије-Сектор за ванредне ситуациј -Одељење за ванредне ситуације у Нишу, Министарства унутрашњих послова Републике Србије-Полицијска управа у Нишу-Одељење за управне послове, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије-Републичка дирекција за воде, Министарства заштите животне средине Републике Србије-Агенција за заштиту животне

средине, Јавног водопривредног предузећа „СРБИЈАВОДЕ“–Београд-Радна јединица „НЕГОТИН“ Неготин, ЈП „ПУТЕВИ СРБИЈЕ“, Министарства здравља-Сектор за јавно здравље и санитарну инспекцију-Одсек за санитарни надзор Ниш, Завода за заштиту споменика културе Ниш, Завода за заштиту природе Србије-Радна јединица у Нишу, ЈП „ЕЛЕКТРОМРЕЖА СРБИЈЕ“-ДИРЕКЦИЈА ЗА ПРЕНОС ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ - Погон техника, Привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије „ЈУГОИСТОК“ д.о.о. НИШ-„ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА ЗАЈЕЧАР“, Предузећа за изградњу гасоводних система, транспорт и промет природног гаса, „ЈУГОРОСГАЗ“ А.Д., ЈП „СРБИЈАГАС“-Сектор за развој, ЈП „ТРАНСНАФТА“, „УЕТТЕЛ“ д.о.о., „А1 Србија“ д.о.о., Предузећа за телекомуникације „ТЕЛЕКОМ СРБИЈА“ а.д.-Дирекција за технику Сектор за фиксну приступну мрежу-Служба за планирање и изградњу мреже Ниш, ЈКСП „СВРЉИГ“ Сврљиг, Републичког хидрометеоролошког завода Србије, ОПШТИНСКА УПРАВА ОПШТИНА СВРЉИГ-Одељење за урбанизам, грађевинарство, стамбено-комуналне длатности и грађевинарство.

У складу са законским одредбама и европском праксом, Извештај о Стратешкој процени обрађује:

- *полазне основе Стратешке процене,*
- *опште и посебне циљеве Стратешке процене и избор индикатора,*
- *процену могућих утицаја са описом мера предвиђених за смањење негативних утицаја на животну средину,*
- *смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину,*
- *програм праћења стања животне средине у току спровођења плана,*
- *приказ коришћене методологије и тежиште у изради Стратешке процене,*
- *приказ начина одлучивања, опис разлога одлучујућих за избор датог плана са аспекта разматраних варијантних решења и приказ начина на који су питања животне средине укључена у план,*
- *закључке до којих се дошло током израде Извештаја о Стратешкој процени, који су представљени на начин разумљив јавности (формулисани као нетехнички резиме) и други подаци од значаја за Стратешку процену.*

Овај елаборат представља резултат провере, разјашњења и унапређења примене принципа одрживог развоја и заштите природних и културних вредности и животне средине у изради Трећих измена и допуна Плана, уз уважавање услова и стручних препорука органа и институција и мишљења грађана који се односе на потребу елиминисања или ограничавања негативних ефеката на природне и културне вредности и животну средину и квалитет живота становника подручја Трећих измена и допуна Плана, уважавајући при томе следеће циљеве: заштиту и одрживо коришћење природног и културног наслеђа и одрживу животну средину, просторно-функционалну интегрисаност и обнављање/јачање веза са окружењем, интегрисање интереса заштите и развоја, унапређење саобраћајне приступачности, инфраструктурне и комуналне опремљености, развој културног и регионалног идентитета, унапређење територијалне кохезије, субвенционарност и јавно-приватно партнерство, перманентну едукацију грађана и администрације и учешће јавности у одлучивању, заштиту јавног интереса, јавних добара и добара у општој употреби и релативизацију конфликта у заштити природних и културних вредности и одрживом развоју локалних заједница као, и у односу на развој других посебних намена обухваћеног подручја.

Закључак Извештаја је да су ти циљеви (уз услов спровођења мера за отклањање негативних ефеката појединих решења) оствариви и да изабрана и утврђена планска решења неће угрозити вредности природног и културног наслеђа и животне средине, уз јасну препоруку о доследној примени Трећих измена и допуна Плана и смерница које се односе на очување животне средине, уређење простора и коришћење природних ресурса.

I Полазне основе Стратешке процене

Полазне основе Стратешке процене обухватају:

- 1) кратак преглед предмета, садржаја и циљева Трећих измена и допуна Плана и односа према другим планским документима;
- 2) преглед постојећег стања и квалитета животне средине подручја на које се Извештај односи;
- 3) карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају;
- 4) разматрана питања и проблеме заштите животне средине у Трећим изменама и допунама Плана и образложење разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процене;
- 5) приказ и оцену припремљених варијантних решења у односу на заштиту животне средине у Трећим изменама и допунама Плана, укључујући варијантно решење нереализовања Трећих измена и допуна Плана и најповољније решење са становишта заштите природе, културних вредности и животне средине;
- 6) резултате претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне за Стратешку процену.

1.1 Преглед предмета, садржаја и циљева Плана и односа према другим планским документима

1.1.1 Предмет Плана

Предмет Трећих измена и допуна Плана представља део подручја у обухвату Плана генералне регулације Сврљига („Службени лист Града Ниша“ број 45/14, 32/18, 26/20, 31/20, 48/20 и 95/20), у дефинисаном обухвату Трећих измена и допуна Плана генералне регулације, прелиминарне површине од око 4,0ha.

1.1.2 Садржај Плана

У изради Трећих измена и допуна Плана и овог Извештаја о Стратешкој процени на животну средину примењен је приступ интегралног и континуалног планирања са нагласком на тражењу мере одрживости кроз интеграцију циљева и потреба заштите природних вредности, очувања постојећег квалитета животне средине, квалитета живота становника и друштвено-економског развоја. Као кључни развојни ослоњци разматрани су заштита природе, природних вредности и животне средине као приоритетне активности са којима ће бити усклађене све друге активности на подручју Трећих измена и допуна Плана.

1.1.3 Циљеви заштите, развоја и уређења у Плану

Циљ израде Трећих измена и допуна Плана је обезбеђивање услова за просторно уређење и изградњу објеката, као и преиспитивање планских решења у складу са новонасталим потребама уређења и изградње простора.

1.1.4 Однос према другим документима - стратегијама, плановима и програмима

Плански основ за израду Трећих измена и допуна Плана представљају решења и смернице Просторног плана Општине Сврљиг („Службени лист Града Ниша“, бр. 22/12 и 48/20).

1.2 Стање и фактори природе и животне средине на планском подручју и елементи животне средине за које постоји могућност да буду угрожени

1.2.1 Стање и фактори природе и животне средине

1) Геолошке карактеристике и рудно богатство

Планско подручје одликује изразито хетерогена средина у погледу састава и инжењерскогеолошких својстава, са веома неуједначеним квантитативним и квалитативним учешћем и односима појединих чланова комплекса. Доминирају хетерогени комплекси језерских наслага средње до велике деформабилности. Према генетској припадности то су углавном глиновито-кластични и карбонатни седименти. Према литогенетској врсти ради се о изразито хетерогеном

комплексу језерских седимената. Литогенски опис подручја: пескови, глине, лапори, лапорци, шљункови, пешчари, конгломерати, агломерати, кречњаци, туфови и угљеви. На територији општине Сврљиг рудно богатство није у довољној мери проучено. Геолошким проспекцијама констатован је већи број рудних налазишта, али рудне резерве нису детаљно избалансиране.

2) Геоморфолошке карактеристике

Општина Сврљиг се налази у југоисточној Србији на 379m надморске висине, припада Нишавском округу и као насеље се формирао на средњем току Сврљишког Тимока као најзначајнијег водотока, а дели се на две целине: просторна целина „Север“ северно од Сврљишког Тимока и просторна целина „Југ“ јужно од доминантне реке. Општина Сврљиг смештена је између планинских венаца Сврљишких планина (Зелени врх 1334m), у Сврљишкој котлини, на северу је планина Тресбаба (786m), огранак Пајешког камена (1074m) је на истоку, а огранак Калафата (839m) на западу. 70% територије Општине чини висија, па је према конфигурацији терена ово подручје брдско-планинског типа. Дуж слива реке Сврљишки Тимок простире се равничарски део.

3) Хидрогеолошке и хидрографске карактеристике

Доминантан водоток по протицају на планском подручју је Сврљишки Тимок. Његове леве притоке су Правачка и Преконошка река, а десне Лукавица и Жељевачки поток. Река Сврљишки Тимок кроз Сврљиг обухваћена је републичким Оперативним планом за одбрану од поплава (сектор Д.2.4. - водно подручје "Дунав") на деоницама на којима су изграђени заштитни водопривредни објекти и извршена регулација. Од 2006. године на реци је забележено више великих помора рибе. Сврљишки Тимок протиче кроз брдско-планинско подручје и некада је то била река брзог тока и хладне воде. Услед глобалног загревања и смањења падавина, снага воденог тока из године у годину све је мања, па се дешава да у летњим месецима престане да тече или тече биолошки минимум. Река тече у својој пуној снази само зими и у пролеће када се топе снегови са Сврљишких планина. То је једина река понорница у југоисточној Србији. Сврљишки Тимок, некада чиста и питка река данас представља изузетно загађену реку, поготово у свом доњем току. Поред отпада из домаћинства највећи проблем представља индустријско загађење и загађење отпадним водама које се путем канализационе мреже града Сврљига директно испуштају у речни ток. Изворишни кракови Сврљишког Тимока као и мањи водотокови који се уливају у исти спадају у I класу вода тако да су они и данас настањени аутохтоним врстама животиња. Проблем се уочава са првим насељеним местима која гравитирају самом речном систему Сврљишког Тимока. Отпад из домаћинства углавном завршава у речном кориту или близу речног корита, тако да у време великих вода углавном заврши у самом водотоку. Већи проблем представља испуштање отпадних вода, фекалних и вода из индустрије директно у канализациону мрежу, која се на крају без икаквог третмана улива у Сврљишки Тимок. На тај начин вода Сврљишког Тимока низводно од Сврљига бива сврстана у IV категорију вода.

4) Биљни и животињски свет, биодиверзитет

Распрострањене су листопадне шуме и шумски пашњаци, па тако храстове шуме чине око две трећине Сврљишких планина. У појасу букових шума налази се једна трећина планине. Шумски пашњаци значајни су за спречавање ерозије, а велики део покривају пашњаци и ливаде. Развијено је пчеларство и прикупљање лековитог биља. На ораницама и у баштама се узгајају жито и крмно биље, као и повртно и индустријско биље.

У Општини Сврљиг повртарство је слабо развијено, због типичног брдско-планинског рељефа. Пшеница и кукуруз као доминантне културе се искључиво гаје на приватним газдинствима. Издвајају се следеће повртарске културе – кромпир, пасуљ и паприка. Воћарство и виноградарство су слабо развијени, воће и винова лоза гаје се у зони побрђа, углавном се гаје винске сорте – Каберне совинјон, Ризлинг италијански, Траминац, Мерлот и црна и бела Тамјаника. Воћарство се доста развија у последње време, пре свега производња шљиве, јабуке, купине и вишње.

Од стоке, на планском подручју се, пре свега, гаји сврљишки сој оваца и домаће говече у типу сименталца. Сточари сврљишког краја одгојили су један од најмлечнијих и најпродуктивнијих сојева праменке у земљи – Сврљишки сој. Квалитет пашњачких површина, али и умеће у одгоју гајених грла, учинили су ово подручје препознатљивим сточарским крајем Србије. На дну Сврљишког Тимока могу се наћи облици живота карактеристични за салмонидне реке, у том делу живи знатан број једнодневки, тулараша и камењарки. Међутим, рибљи фонд је веома оскудан и њега чине кркуша које има у овом делу највише, затим клен и двопругаста уклија или тзв. плочајка. Даље низводно у Тимок се улива белоињски поток и у овом делу реке најзаступљенији је клен. Даље кроз клисуру се смењују вирови и брзаци, а од риба у овом делу доминира клен, кркуше, двопругасте уклије, а јавља се и скобаљ, нарочито у зимским месецима.

5) Клима и климатске карактеристике

Продор ваздуха околног климата овде се слабо осећа јер су границе овог подручја повезане са планинским масивима. За разлику од суседних области, овде је немогуће одредити климу у климатским границама и карактеристикама, јер се, због поменутих планинских масива, на овом подручју образују прелазно-мешовите области. Устајалост ваздуха и слаба аерација ваздушних струја узрок су кашњења вегетације за петнаестак дана у односу на суседна подручја. Овде зима знатно дуже траје, а просечне јануарске температуре се крећу од 0-2°C у низијском делу котлине, а од -2-4°C на ободима планина. Ово подручје има између 20 и 30 тропских дана у години, а падавине су временски и просторно неправилно распоређене. Просечан годишњи износ падавина је 641mm. Просечна минимална температура је -9°C, а просечна максимална 24°C. Најмање кише падне у марту - 37mm, а највише у мају и јуну - 70mm. Најчешћи ветар у овом крају је кошава, а најизразитији је у току јесени, зиме и раног пролећа. У летњем периоду значајни су и јужни ветрови.

6) Земљиште

На подручју Трећих измена и допуна Плана заступљени су заступљени следећи типови земљишта: карбонатни подбарни алувијум, карбонатни забарени алувијум, карбонатна еродирана смоница, комплекс смоница у огањачавању и смоница, подзоласта земљишта на језерској глиновитој подлози, комплекс гајњача и гајњача у оподзољавању, подзоласта земљишта на пешчару, литогена земљишта на кречњаку, гајњаче на кречњаку и комплекс земљишта у огајчавању и оподзољавању.

Природни фактори који утичу на квалитет земљишта планског подручја су мала количина падавина и појава суше, поплаве и ерозија земљишта. Негативно на квалитет земљишта утиче и генерисање отпада на дивљим депонијама, због инфилтрације процедурних вода у земљиште што нарушава његов хемијски састав. Саобраћај такође има негативан утицај на квалитет земљишта због повећане количине таложних материја у земљишту као последица сагоревања у моторним возилима.

7) Воде, ваздух и бука

Квалитет *вода* на ширем планском подручју зависи од количине падавина, квалитета земљишта, друмског саобраћаја (загађивање нафтом, уљем и тешким металима) и пољопривреде (загађивање пестицидима).

Мониторинг квалитета *ваздуха* се не врши, општина Сврљиг није обухваћена Аутоматским мониторингом квалитета ваздуха у Републици Србији. Негативан утицај на планском подручју имају одвијање друмског саобраћаја, индивидуална ложишта и присуство дивљих депонија.

Систематски мониторинг *буке* се не врши. На подручју Трећих измена и допуна Плана становништво је угрожено буком која потиче од друмског и железничког саобраћаја.

8) Геосеизмичност

Подручје Трећих измена и допуна Плана спада у зону VIII степена MCS. На поменутом подручју није било катастрофалних потреса, али се не искључује могућност јачих удара.

9) Рецентни геоморфолошки процеси

Неуједначени састав и повремена оводњеност основни су узрок настанка и развоја клизишта већих размера, као и спорадичног развоја ерозије. Бујични водотокови проузрокују знатне материјалне штете јер поткопавају обале, видно односе земљиште, оштећују саобраћајнице, а поред тога испирају из земљишта хранљиве састојке. Тимок се са пролећа од отопљавања снега често излива из плитко усеченог корита и плави околно земљиште. Непланске сече шума проузрокују процесе ерозије, огољавања и поплаве.

10) Остале природне непогоде и пожари

Шире подручје Трећих измена и допуна Плана изложено је опасности од атмосферских непогода, одроњавања и клизања земљишта, поплава, пожара, земљотреса и др. На територији насеља Сврљиг евидентирана су потенцијална плавна подручја, на деоници Сврљишког Тимока, те уређење корита треба спроводити тако да буде уклопљено у природни амбијент, подразумевајући употребу природних материјала као што су земља, камен, зелени појасеви зелене вегетације и сл. Река Сврљишки Тимок кроз Сврљиг обухваћена је републичким Оперативним планом за одбрану од поплава. Неконтролисана антропогена активност у шуми често доводи до изазивања пожара. На планском подручју је било мањих приземних пожара углавном у четинарским културама чија је угроженост од пожара највећа због великог садржаја смоле.

1.2.2. Елементи животне средине за које постоји могућност да буду изложени значајном утицају

Што се тиче *ваздуха*, нема квантитативних података о појединачним конкретним изворима загађења на планском подручју и квалитет је релативно очуван. Не мостоји мерна станица за праћење квалитета ваздуха. Према Плану развоја Општине Сврљиг 2021.-2028., једна од планираних мера са периодом реализације до 2028. године је и израда Акционог плана заштите ваздуха и израда катастра загађивача ваздуха. Котларнице индустријских објеката спадају у велике загађиваче ваздуха (као енергент користе чврста и течна горива). Одвијање саобраћаја као линијског загађивача утиче такође у великој мери на нарушавање квалитета ваздуха. Друмски саобраћај представља извор загађујућих материја угљен монооксида, угљен-диоксида и чађи. Пошто не постоји мониторинг квалитета ваздуха, оцена квалитета ваздуха на подручју Трећих измена и допуна Плана се даје само као процена. Иако се на подручју Трећих измена и допуна Плана не врше систематска мерења квалитета ваздуха, може се констатовати да они испуњавају законски прописане стандарде.

Што се тиче *површинских вода*, највећи хидролошки потенцијал планског подручја представља река Сврљишки Тимок. Њене леве притоке су Правачка река (водоток II реда) и Преконошка

река, а десне Лукавички поток (водоток II реда) и Жељевачка река. Тачни подаци о квалитету ових вода не постоје. На квалитет површинских вода утичу природни фактори (падавине, карактеристике земљишта, спирање минералних и органских материја) и антропогени фактори (еутрофикација-бујање воде и загађивање органским и неорганским загађивачима (нафта, уља, тешки метали, пестициди). Реке и потоци на подручју Плана угрожени су такође и несавесним одлагањем чврстог отпада поред и у сама корита. На подручју Трећих измена и допуна Плана не постоје мерне станице за праћење квалитета вода.

Квалитет земљишта на подручју Трећих измена и допуна Плана је релативно задовољавајући. Фактори који га нарушавају су дивље депоније, близина путева, непланска сеча шума, хемијска средства која се користе у пољопривреди (негативан утицај на квалитет земљишта, подземних и површинских вода) и недовољна комунална опремљеност. Таложне материје из моторних возила таложе се у земљишту на удаљености од пута која зависи од метеоролошких услова и контаминирају га. Испитивања квалитета земљишта на планском подручју се не раде.

На планском подручју не постоји систематско праћење нивоа и учесталости комуналне буке у животној средини, па се закључци могу извести на основу општих сазнања о акустичном загађивању. На подручју Трећих измена и допуна Плана становништво је најугроженије буком која потиче од друмског саобраћаја. У планском захвату постоји изграђена мрежа друмских саобраћајница, а у одређеним деловима плански обухват се пружа и до ДП Ib реда бр. 35. Према Плану развоја Општине Сврљиг 2021.-2028., једна од планираних мера са периодом реализације до 2028. године је и израда Акционог плана заштите од буке.

Што се тиче јонизујућег зрачења, извор нејонизујућег зрачења су далеководи, а заштита од њиховог електричног поља и магнетне индукције обезбеђује се у току пројектовања и погона далековода сходно домаћем законодавству и смерницама Светске здравствене организације (WHO).

По питању санитације, на ширем подручју Плана канализациона инфраструктура је недовољне изграђености. Канализациони систем као организовани систем сакупљања отпадне воде постоји само у насељу Сврљиг. На територији општине Сврљиг не постоји систем за пречишћавање отпадних вода. Све атмосферске и употребљене воде, одводе се канализационим системом од два колектора који се налазе на левој и десној обали Сврљишког Тимока, где се без претходног третмана испуштају. Санитарно одлагање отпада реализоваће се у оквиру Регионалног центра 23 (у сарадњи са општинама Града Ниша, Дољевца, Гаџиног Хана, Мерошине, Алексинца, Сокобање и Ражња). Након прикључивања на Регионални центар, предвиђено је затварање и рекултивација постојеће депоније на територији КО Тијовац.

Према подацима Министарства заштите животне средине утврђено је да се у оквиру предметног обухвата не налазе севесо постројења/комплекси.

На подручју Плана **не постоји систематско праћење параметара животне средине.**

Због свега наведеног, закључци о стању животне средине, у контексту израде Трећих измена и допуна Плана и ове Стратешке процене изводе се посредно, на основу постојања објеката, радова и активности које су извор дејства на животну средину (саобраћајна инфраструктура, начин евакуације отпадних вода и чврстог комуналног отпада, начина обраде земљишта и степена примене агрохемијских средстава у пољопривреди, и др).

Следеће активности и објекти имају највећи утицај на квалитет животне средине на ширем подручју Плана: **саобраћај** који се обавља друмским саобраћајницама и државним путем I реда; **неразвијеност водoprивредне инфраструктуре** (употреба несанитарних септичких јама са неразвијеним канализационим системом), **пољопривредне активности**.

Примена и ефикасна контрола спровођења успостављених ограничења за развој активности, објеката и радова који могу имати утицаја на загађивање животне средине обезбедиће

одржавање постојећег квалитета животне средине на највећем делу подручја Трећих измена и допуна Плана и смањити ризик од евентуалног загађивања и деградације простора.

На подручју које се разматра кроз ову Стратешку процену постоји врло мали број података о стању животне средине и о оцени стања загађености (није дефинисано „нулто стање животне средине“ и не постоји интегрални катастар загађивача). Стање животне средине је зато, за поједине делове подручја дато као процена, на основу идентификације потенцијалних извора загађивања и могућих значајних негативних утицаја на животну средину.

II Општи и посебни циљеви Стратешке процене и избор индикатора

Општи и посебни циљеви Стратешке процене утицаја дефинишу се у складу са циљевима и захтевима у погледу заштите животне средине у другим локалним плановима и програмима, циљевима заштите животне средине утврђеним на нивоу региона, Републике и на међународном нивоу, прикупљеним подацима о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у овим Трећим изменама и допунама Плана. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради Стратешке процене.

2.1 Полазишта и основе општих и посебних циљева

Измене и допуне плана се израђују за део подручја у обухвату Плана генералне регулације Сврљига („Службени лист Града Ниша“, бр. 45/14, 32/18, 26/20, 31/20, 48/20 и 95/20). Треће измене и допуне плана се израђују за више појединачних локација укупне површине од 4,0 ha.

Границе Трећих измена и допуна плана су дефинисане катастарским парцелама:

Подручје 1: Катастарске парцеле бр. 69/1, 69/2, 69/3, 70, 71, 72, 73 и 75 КО Ђуринац;

Подручје 2: Катастарска парцела бр. 145/2 КО Ђуринац;

Подручје 3: Катастарска парцела бр. 928 КО Сврљиг;

Подручје 4: Катастарска парцела бр. 2158 КО Сврљиг;

Подручје 5: Целе катастарске парцеле бр. 4168, 4169, 4172, 4173 и 4175 и делови катастарских парцела бр. 4151 и 4167 КО Сврљиг;

Подручје 6: Целе катастарске парцеле бр. 433/2 и 433/14 и део катастарске парцеле бр. 432/64 КО Сврљиг;

Подручје 7: Катастарска парцела бр. 1101;

Подручје 8: Катастарске парцеле бр. 1207, 1208, 1209 и 1219 КО Сврљиг.

Кључно полазиште за идентификацију општих циљева СПУ, као и основ/инпут дефинисања посебних циљева представљају одлике планског подручја које се односе на карактеристике животне средине на планском подручју.

2.2 Избор посебних циљева и индикатора

Посебни циљеви Стратешке процене представљају квантификацију и квалификацију општих циљева датих у облику смерница и акција (мера, радова, активности) којима ће се извршити њихова реализација. Посебни циљеви односе се на шире подручје Плана.

Република Србија је 2008. године усвојила Националну стратегију одрживог развоја („Службени гласник Републике Србије“, бр. 57/08) којом су дефинисани принципи и приоритети одрживог развоја и 76 индикатора да прате напредак Србије ка одрживом развоју. Ови индикатори су изабрани из сета индикатора УН, али се сви индикатори не прате у Србији. Индикатори су дефинисани и у Закону о Просторном плану Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, бр. 88/10). Такође, Правилник о Националној листи индикатора заштите животне средине („Службени гласник Републике Србије“, бр. 37/11) прописује листу индикатора који се односе на животну средину који су овде коришћени. Индикатори Стратешке

процене утицаја (Табела 1) су изабрани у складу са напред наведеним циљевима СПУ, на основу меродавних и суштинских одлика и садржаја области животне средине, заштите природних и непокретних културних добара на коју се процена односи и на основу индикатора Просторног плана Републике Србије и Стратегије одрживог развоја Републике Србије, а који су у складу са „Основним сетом УН индикатора одрживог развоја“. Овај сет индикатора заснован је на концепту „узрок-последица-одговор“.

Индикатори за евалуацију утврђених циљева Стратешке процене су изабрани. Они проистичу из општих циљева плана и представљају директан ослонац за идентификацију и мониторинг посебних циљева Стратешке процене. Циљеви и индикатори, рађени за потребе ове Стратешке процене дати су у Табели 1.

Табела 1. Циљеви и индикатори Стратешке процене

Област СПУ	Општи циљеви СПУ	Посебни циљеви СПУ	Индикатори
ВОДЕ	Заштита и очување квалитета површинских и подземних вода	- Смањити загађење површинских и подземних вода до нивоа да не постоји штетан утицај на квалитет - Каналисати отпадне воде око акумулације - Ублажити негативан утицај отпада на хидролошки режим и квалитет вода	- Промена квалитета површинских и подземних вода као последица реализације планираних активности
ВАЗДУХ	Смањити ниво штетних материја у ваздуху	- Смањити ниво штетних материја у ваздуху до прописаних вредности	- Емисије честица чађи, SO ₂ и NO ₂ - % употребе електричне енергије, гаса и ОИЕ
ШУМЕ И ЗЕМЉИШТЕ	Заштита и одрживо коришћење шума и земљишта	- Повећати степена шумовитости - Смањити контаминацију земљишта	- % повећања површина под шумом - % контаминираних површина и пренамењених површина
ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ	Очување биодиверзитета и геодиверзитета	- Очувати биодиверзитет и геодиверзитет - избећи неповратне губитке	- Број, близина и врста активности које могу утицати на биодиверзитет - % изгубљених врста у односу на регион

Табела 2. Ознаке посебних циљева Стратешке процене

Ред. бр.	Циљ СПУ
1.	Заштита и очување квалитета површинских и подземних вода
2.	Смањити ниво штетних материја у ваздуху
3.	Заштита и одрживо коришћење шума и земљишта
4.	Смањити контаминацију земљишта
5.	Успоравање негативних демографских тенденција, заштита здравља становништва и стварање предуслова за развој подручја
6.	Очување биодиверзитета и геодиверзитета
7.	Заштита, очување и унапређење предела и природних вредности

III Процена могућих утицаја на животну средину

Процена могућих утицаја Плана на животну средину, према Закону о стратешкој процени утицаја на животну средину, члан 15, садржи следеће елементе:

1. приказ процењених утицаја варијантних решења Плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
2. поређење варијантних решења и приказ разлога за избор најповољнијег решења;

3. приказ процењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
4. начин на који су при процени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине, укључујући податке о: ваздуху, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свету, становништву, квалитету живота и здрављу људи, инфраструктурним, индустријским и другим објектима, или другим створеним вредностима;
5. начин на који су при процени узете у обзир карактеристике утицаја: вероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја, кумулативна и синергијска природа утицаја).

3.1. Разматрана питања и проблеми заштите природе и животне средине у Плану и образложење разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка Стратешке процене

Критеријуми за одређивање могућих карактеристика значајних утицаја на животну средину планова и доношење Одлуке о изради стратешке процене садржани су у **Прилогу I Закона о Стратешкој процени**. Ови критеријуми заснивају се на: карактеристикама Плана и карактеристикама утицаја.

За доношење Одлуке о изради и обухвату Стратешке процене, уз примену осталих критеријума, посебно је важна идентификација проблема заштите животне средине планског подручја и могућност утицаја решења дотичног Плана на: природне ресурсе, ваздух, воду, земљиште, буку, повећање ризика од удеса, становништво, насеља, јавне службе и здравље, шумарство, ловство и риболов, пољопривреду и културно-историјско наслеђе, туристички развој, инфраструктурне и комуналне објекте, развој инфраструктурних коридора и коридора осталих техничких система, управљање чврстим комуналним и осталим типовима отпада и јачање институционалних способности за заштиту животне средине.

На основу процене стања животне средине на подручју Плана, посебно су разматрана следећа питања:

- заштита животне средине као приоритетна активност са којом ће бити усклађене све друге активности на подручју Плана;
- развој саобраћајне и комуналне инфраструктуре;
- заштита и одрживо коришћење земљишта;

Извештај о Стратешкој процени може се изјаснити о томе зашто поједина питања из области заштите животне средине нису била меродавна за разматрање. У конкретном случају као таква питања оцењени су:

- а) климатске промене и девастација озонског омотача - с обзиром да садашња и очекивана продукција CO₂ и других гасова са ефектом стаклене баште, или са утицајем на озонски омотач, на планском подручју није меродавна у негативном или позитивном смислу са становишта обавеза које наша земља има у односу на одговарајуће, релевантне међународне споразуме у вези климатских промена и заштите озонског омотача,
- б) јонизујуће и нејонизујуће зрачење - утицај постојећих и планом предвиђених објеката који су извор јонизујућег зрачења није идентификован као значајан на нивоу овог плана и Стратешке процене. Нејонизујуће зрачење није мерено на предметном подручју, али се претпоставља да не превазилази границе дозвољених вредности.

3.2 Приказ варијантних решења Плана

У поступку израде Плана нису разматрана варијантна решења различитих планских активности која су од значаја за заштиту животне средине и одрживи развој планског подручја.

3.3 Претходне консултације са заинтересованим органима и организацијама

У поступку израде Трећих измена и допуна Плана и спровођења Стратешке процене обављен је широк круг консултација са заинтересованим и надлежним организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења већег броја субјеката, од којих су за аспект заштите животне средине од посебног значаја:

1. *Министарство одбране Републике Србије-Сектор за материјалне ресурсе-Управа за инфраструктуру,*
2. *Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије,*
3. *Министарство унутрашњих послова Републике Србије-Сектор за ванредне ситуације-Одељење за ванредне ситуације у Нишу,*
4. *Министарство унутрашњих послова Републике Србије-Полицијска управа у Нишу-Одељење за управне послове,*
5. *Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије-Републичка дирекција за воде,*
6. *Министарство заштите животне средине Републике Србије-Агенција за заштиту животне средине ,*
7. *Јавно водопривредно предузеће „СРБИЈАВОДЕ“ – Београд-Радна јединица „НЕГОТИН“ Неготин,*
8. *ЈП „ПУТЕВИ СРБИЈЕ“,*
9. *Министарство здравља-Сектор за јавно здравље и санитарну инспекцију-Одсек за санитарни надзор Ниш ,*
10. *Завод за заштиту споменика културе Ниш,*
11. *Завод за заштиту природе Србије-Радна јединица у Нишу ,*
12. *ЈП „ЕЛЕКТРОМРЕЖА СРБИЈЕ“-ДИРЕКЦИЈА ЗА ПРЕНОС ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ-Погон техника ,*
13. *Привредно друштво за дистрибуцију електричне енергије „ЈУГОИСТОК“ д.о.о. НИШ-„ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА ЗАЈЕЧАР“,*
14. *Предузеће за изградњу гасоводних система, транспорт и промет природног гаса, „ЈУГОРОСГАЗ“ А.Д.,*
15. *ЈП „СРБИЈАГАС“- Сектор за развој ,*
16. *ЈП „ТРАНСНАФТА,“*
17. *„УЕТТЕЛ“ д.о.о.,*
18. *„А1 Србија“ д.о.о.,*
19. *Предузеће за телекомуникације „ТЕЛЕКОМ СРБИЈА“ а.д. - Дирекција за технику Сектор за фиксну приступну мрежу-Служба за планирање и изградњу мреже Ниш,*
20. *ЈКСП „СВРЉИГ“ Сврљиг,*
21. *Републички хидрометеоролошки завод Србије и*
22. *ОПШТИНСКА УПРАВА ОПШТИНА СВРЉИГ - Одељење за урбанизам, грађевинарство, стамбено-комуналне длатности и грађевинарство*

Сви ови контакти сматрају се релевантним за Стратешку процену.

3.4 Евалуација карактеристика и значаја утицаја стратешких опредељења

Циљ израде стратешке процене утицаја на животну средину је сагледавање могућих негативних утицаја/трендова на квалитет животне средине на подручју Плана и предвиђање смерница за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире не стварајући конфликте у простору и водећи рачуна о капацитету животне средине на посматраном простору. Процена утицаја Плана, односно планских решења, извршена је у наставку Стратешке процене.

Извршена је евалуација значаја, просторних размера и вероватноће утицаја планских решења на животну средину на територији Плана. Значај утицаја процењује се у односу на величину утицаја и просторне размере на којима се може остварити утицај.

У табели 3. утицаји планских решења према величини промена оцењени су бројевима од -2 до +2, где се знак минус односи на негативне, а знак плус за позитивне промене.

Табела 3. Критеријуми за оцењивање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	Опис
Већи	- 2	У већој мери нарушава животну средину
Мањи	-1	У мањој мери нарушава животну средину
Нема утицаја	0	Нема директног утицаја или нејасан утицај
Позитиван	+1	Мање позитивне промене у животној средини
Повољан	+2	Повољне промене квалитета животне средине

У табели 4. приказани су критеријуми за вредновање просторних размера утицаја.

Табела 4. Критеријуми за вредновање просторних размера утицаја

Значај утицаја	Ознака	Опис
Регионални	Р	Могућ утицај на регионалном нивоу
Општински	О	Могућ утицај на општинском нивоу
Локални	Л	Могућ утицај локалног карактера

У табели 5. приказани су критеријуми за процену вероватноће утицаја.

Табела 5. Скала за процену вероватноће утицаја

Вероватноћа	Ознака	Опис
100%	С	Утицај сигуран
више од 50%	В	Утицај вероватан
мање од 50%	М	Утицај могућ

Додатни критеријуми могу се извести према времену трајања утицаја - привремени-повремени (П) и дуготрајни (Д) ефекти. На основу свих наведених критеријума врши се евалуација значаја идентификованих утицаја за остваривање циљева СПУ.

Табела 6. Планска решења обухваћена проценом утицаја

Сектор	Планска решења
Градско зеленило	Планирано заштитно зеленило по ободу комплекса
Инфраструктурни системи	Регулација саобраћајне инфраструктуре - измештање или укидање локалних саобраћајница
Заштита животне средине	Спровођење мера превентивне заштите животне средине
Привредне делатности	Проширење постојећих и планирање нових радних зона

У табели 6. извршен је избор планских решења која су укључена у процес мултикритеријумске евалуације (табела 7, 8, 9, 10) и на основу кога се идентификују стратешки значајни утицаји планских решења у односу на циљеве Стратешке процене (Табела 11).

Ред. бр.	Циљ СПУ
1.	Заштита и очување квалитета површинских и подземних вода
2.	Смањити ниво штетних материја у ваздуху
3.	Заштита и одрживо коришћење шума и земљишта
4.	Смањити контаминацију земљишта
5.	Успоравање негативних демографских тенденција, заштита здравља становништва и стварање предуслова за развој подручја
6.	Очување биодиверзитета и геодиверзитета
7.	Заштита, очување и унапређење предела и природних вредности

Табела 7. Процена величине утицаја Плана на животну средину

Планска решења	Циљеви СПУ						
	1	2	3	4	5	6	7
Планирано заштитно зеленило по ободу комплекса	0	+1	0	0	+2	0	0
Регулација саобраћајне инфраструктуре - измештање или укидање локалних саобраћајница	0	+1	+2	+1	0	0	0
Спровођење мера превентивне заштите животне средине	+2	+2	+2	+2	+2	+2	+2
Проширење постојећих и планирање нових радних зона		-1	0	-1	+1	0	0

* - критеријуми према табели 3.

Табела 8. Процена просторних размера утицаја Плана на животну средину

Планска решења	Циљеви СПУ						
	1	2	3	4	5	6	7
Планирано заштитно зеленило по ободу комплекса		О			Р		
Регулација саобраћајне инфраструктуре - измештање или укидање локалних саобраћајница		О	Л	Л			
Спровођење мера превентивне заштите животне средине	Л	Л	Л	Л	Л	Л	Л
Проширење постојећих и планирање нових радних зона		Л		Л	О		

* - критеријуми према табели 4.

Табела 9. Процена вероватноће утицаја Плана на животну средину

Планска решења	Циљеви СПУ						
	1	2	3	4	5	6	7
Планирано заштитно зеленило по ободу комплекса		С			С		
Регулација саобраћајне инфраструктуре - измештање или укидање локалних саобраћајница		М	М	С			
Спровођење мера превентивне заштите животне средине	М	М	М	М	М	М	М
Проширење постојећих и планирање нових радних зона		М		М	М		

* - критеријуми према табели 5.

Табела 10. Процена времена трајања утицаја Плана на животну средину

Планска решења	Циљеви СПУ						
	1	2	3	4	5	6	7
Планирано заштитно зеленило по ободу комплекса		Д			Д		
Регулација саобраћајне инфраструктуре - измештање или укидање локалних саобраћајница		Д	Д	Д			
Спровођење мера превентивне заштите животне средине	Д	Д	Д	Д	Д	Д	Д
Проширење постојећих и планирање нових радних зона		П		П	П		

Табела 11. Збирни утицаји Плана на животну средину са образложењем утицаја

Планска решења	Ранг утицаја у односу на циљеве СПУ							Образложење утицаја
	1	2	3	4	5	6	7	
Планирано заштитно зеленило по ободу комплекса	0	+1/О С/Д	0	0	+2/Р С/Д	0	0	Наведено планско решење има сигуран дуготрајан утицај на смањење штетних материја у ваздуху и заштиту здравља становништва
Регулација саобраћајне инфраструктуре - измештање или укидање локалних саобраћајница	0	+1/О М/Д	+2/Л М/Д	+1/Л С/Д.	0	0	0	Могући су дуготрајни позитивни утицаји локалног карактера на смањење штетних материја у ваздуху, заштиту шума и очување земљишта
Спровођење мера превентивне заштите животне средине	+2/Л М/Д	+2/Л М/Д	+2/Л М/Д	+2/Л М/Д	+2/Л М/Д	+2/Л М/Д	+2/Л М/Д	Превентивна заштита планског подручја конципирана у овом планском решењу допринеће позитивним утицајима на готово све циљеве Стратешке процене
Проширење постојећих и планирање нових радних зона	0	-1/Л М/П	0	-1/Л М/П	+1/О М/П			Могући су привремени негативни утицаји локалног карактера на квалитет ваздуха и земљишта због остваривања планског решења, а позитиван је утицај на успоравање негативних демографских тенденција и развој подручја

3.5 Кумулативни и синергетски ефекти

У складу са Законом о стратешкој процени (Члан 15) стратешка процена обухвата и процену кумулативних и синергетских ефеката. Значајни ефекти могу настати као резултат интеракције између бројних мањих утицаја постојећих објеката и активности и различитих планираних активности у подручју Плана.

Кумулативни ефекти настају када појединачна секторска решења немају значајан утицај, а неколико индивидуалних ефеката заједно могу да имају значајан ефекат.

Синергетски ефекти настају у интеракцији –синергији појединачних утицаја који производе укупни ефекат који је већи од простог збира појединачних утицаја.

3.6 Опис мера за предупређење и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину

Планска решења у Плану формирана су у складу са заштитом и унапређењем квалитета животне средине на предметном подручју у складу са решењима датим локалним развојним документима, регионалним развојним и просторним плановима, стратешким, развојним и акционим плановима и др.

План такође даје и сет планских превентивних мера и правила за уређење и коришћење простора и грађење на овом подручју. Наведене мере исказане су детаљније кроз планске циљеве и препоруке за приступ изради и процени утицаја планова, програма и пројеката на нижем хијерархијском нивоу.

Основна мера коју треба спроводити на целом подручју Плана је оптимално очување садашњег стања квалитета животне средине уз адекватну заштиту и уз појединачне интервенције на локацијама са нарушеним квалитетом појединих параметара животне средине.

Заштита ваздуха

На подручју Плана ће се примењивати мере заштите животне средине утврђене овим Планом.

Очување квалитета ваздуха и остваривање вишег квалитета ваздуха на територији Плана засниваће се на примени следећих правила и мера заштите за:

(1) смањење емисија загађујућих материја из постојећих и будућих извора загађивања (индивидуалних ложишта, из саобраћаја и привредних објеката) гасификацијом и топлификацијом подручја, коришћење еколошки прихватљивијих горива за загревање објеката – конверзија индивидуалних ложишта и веће коришћење течног нафтног гаса (ТНГ), као и коришћење електричне енергије у спрези са енергетски ефикасним термотехничким системима – топлотним пумпама, повећање локалног (индивидуалног) коришћења алтернативних извора енергије (соларне) за производњу електричне и топлотне енергије за сопствене потребе, али и контролом граничних вредности имисија загађујућих материја од стране јединице локалне самоуправе на основу утврђених европских и националних стандарда;

(2) ограничавање емисија из нових потенцијалних извора загађивања, повећање антропопресије простора услед повећаног броја корисника простора због даљег развијања привреде на предметном подручју;

(3) систематско праћење квалитета ваздуха, у складу са Европском директивом о процени и управљању квалитетом амбијенталног ваздуха (96/62/ЕС), у оквиру државне мреже мерних станица за мерење регионалног и прекограничног атмосферског преноса загађујућих материја у ваздуху и аероседиментима у оквиру међународних обавеза, а у складу са Законом о заштити

ваздуха („Службени гласник“ РС 36/09 и 10/13) и Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/2010 и 63/2013).

Заштита вода

Ради заштите површинских и подземних вода на ширем подручју Плана од загађивања, препоручују се пажљиво и ограничено коришћење хемијских средстава у пољопривреди и санитарно одлагање отпада.

Планом се препоручује доследна примена мера заштите животне средине прописаних законом, посебно мера које се односе на испуштање (емисију) загађујућих, опасних и штетних материја у воду и антиерозиону заштиту.

Заштита вода на широј територији Плана од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно да делују, засниваће се на примени следећих правила и мера заштите:

- (1) контролом постојећих извора загађења; препознавањем и уклањањем извора загађивања река: успостављањем система интегралног управљања отпадом на територији Плана; рационалном и стручном употребом пестицида и вештачких ђубрива на подручју Плана;
- (2) изградњом канализационог система и прикључивањем свих планираних и постојећих објеката на колектор;
- (3) изградњом постројења за прераду отпадних вода;
- (4) изградом катастра септичких јама уз решавање проблема њиховог пражњења;
- (5) регистрањем свих извора загађења вода (као једног од основних инструмената интегралног управљања водним ресурсима);
- (6) изградњом објеката и мреже за водоснабдевање свих корисника на подручју Плана;
- (7) доследном применом Европске директиве о водама (2000/60/ЕС), Закона о водама РС („Службени гласник РС“ бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон) и Водопривредне основе Републике Србије (ВОС) у домену: утврђивања и координације мера за површинске и подземне воде које припадају истом еколошком, хидролошком и хидрогеолошком сливу; спречавања или смањења утицаја незгода код којих долази до изненадног загађивања вода.

Заштита земљишта

Заштита и очување квалитета земљишта ће бити организована применом следећих правила и мера:

- (1) систематским праћењем квалитета земљишта у непосредној околини инфраструктурних коридора; одређивање и вредновање квалитета земљишта и утицаја прати се на основу законских оквира који су дати у Закону о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09- др. закон, 43/11-одлука УС, 14/16, 76/18 и 95/18-др. закон). Република Србија је, добијањем донације, укључена у спровођење Стокхолмске конвенције о дуготрајним органским загађујућим супстанцама чији је циљ заштита здравља људи и животне средине од дуготрајних загађујућих супстанци;
- (2) спровођењем техничке и биолошке рекултивације деградираног земљишта на локалним сметлиштима;
- (3) очувањем економских и екосистемских функција земљишта спровођењем техничких и биолошких радова и мера заштите;
- (4) спречавањем загађења токсичним материјама које се користе у пољопривреди: лекови, боје, пестициди, минерална ђубрива.

Еколошко управљање комуналним и опасним отпадом

Еколошко управљање комуналним отпадом на подручју Плана спроводиће се применом следећих мера:

- (1) регионалним управљањем отпадом у складу са Националном стратегијом управљања отпадом („Службени гласник РС“, бр. 29/10);
- (2) дефинисањем зона за лоцирање рециклажних дворишта на подручју Плана за примарну селекцију отпада и временски ограничено депоновање;
- (3) организованим прикупљањем и одвожењем отпада, спровођењем забране одлагања свих врста отпада (комуналног, грађевинског, амбалажног, опасног и другог) осим на начин и на местима како је то одређено одговарајућим планом управљања отпадом, уклањањем и санитацијом несанитарних сметлишта;
- (4) поштовањем локација намењених за депоновање опасног и медицинског отпада са територије Плана.

Заштита од буке

Према члану 8. Закона о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10), неопходно је утврђивање надлежности у области мониторинга буке у животној средини и заштите од буке на целој територији Плана, посебно у коридорима државних путева. Систематски мониторинг нивоа буке врши се у складу са Правилником о методологији за одређивање акустичких зона („Службени гласник РС“, бр. 72/10), који одређује дозвољене нивое буке окружења насељених људима, методе за мерење буке, захтеве које треба да испуне професионалне организације које се баве мерењем буке као и садржај документа о изворима буке.

Надлежни за ове послове су Министарство за заштиту животне средине РС, које прописује мере и услове заштите од буке, као и јединице локалне самоуправе, које утврђују мере и услове заштите од буке, односно звучне заштите у плановима, програмима и пројектима, укључујући и оне на које даје сагласност у поступку стратешке процене утицаја, процене утицаја пројеката на животну средину, односно у поступку издавања интегрисане дозволе за рад постројења и активности.

Основна мера коју је у овом домену неопходно спровести односи се на утврђивање надлежности за спровођење мерења буке и заштите од буке у оквиру инфраструктурних коридора и изграђених средина.

IV Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима и процене утицаја пројеката на животну средину

Чланом 5. став 1. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04 и 88/10) прописана је обавеза израде стратешке процене утицаја на животну средину. На локалном нивоу, за планове мањих просторних обима одлуку о стратешкој процени доноси орган надлежан за припрему плана ако постоји могућност појаве значајних утицаја, што се утврђује према критеријумима датим у Прилогу 1. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Стратешком проценом Плана обухваћени су утицаји на животну средину и припремљене мере и решења заштите животне средине.

V Програм праћења стања животне средине у току спровођења Плана

Успостављање ефикасног мониторинга предуслов је остваривања циљева Плана у области заштите животне средине, односно циљева Стратешке процене и представља један од основних приоритета имплементације Плана. Према Закону о заштити животне средине, Влада доноси програм мониторинга на основу посебних закона за период од две године за територију Републике Србије, а јединица локалне самоуправе, односно општина, доноси програм праћења стања животне средине на својој територији, који мора бити усклађен са претходно наведеним програмом Владе. Међутим, наведени програми нису још увек реализовани на територији Плана.

Законом о Стратешкој процени утврђена је обавеза дефинисања програма праћења стања животне средине у току спровођења плана или програма за који се Стратешка процена ради. Законом је прописан и садржај програма мониторинга који, нарочито, садржи: 1) опис циљева плана и програма; 2) индикаторе за праћење стања животне средине; 3) права и обавезе надлежних органа; 4) поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја; 5) друге елементе у зависности од врсте и обима плана и програма. При томе, дата је могућност да овај програм може бити саставни део постојећег програма мониторинга који обезбеђује орган надлежан за заштиту животне средине. Такође, мониторинг би требало да обезбеди информације о квалитету постојећег извештаја које се могу користити за израду будућег извештаја о стању квалитета животне средине.

Кључни плански циљ је обезбеђење просторних услова за одрживи развој подручја Плана. Одрживи развој огледа се у обезбеђењу трајне и интегрисане заштите животне средине, одрживом коришћењу свих њених елемената, саобраћајно и инфраструктурно уређење и опремање, развој и модернизација саобраћајне инфраструктуре. Општи и посебни циљеви Плана, главна планска решења и њихов могући утицај на животну средину, детаљно су разрађени и предочени у претходним поглављима овог Извештаја. Циљеви Стратешке процене, који су повезани са циљевима Плана идентификовани су у поглављу I овог Извештаја. На истом месту утврђени су и индикатори, који представљају репер и ослонац за евалуацију утицаја и промена. Поједини индикатори нису могли бити квантитативно проверени, те је процена у обзир узимала квалитативно вредновање појединих параметара животне средине.

Кључне области мониторинга су природне вредности (биодиверзитет, геонаслеђе, предео, шуме), ваздух, вода, земљиште и бука.

Систем мониторинга узима у обзир два извора информација и то:

- податке о стању животне средине, који су прибављени у поступку израде и реализације различитих пројеката на подручју Плана (водоснабдевања, канализације, саобраћаја, енергетске и саобраћајне инфраструктуре, комуналне инфраструктуре, заштите, санације и унапређења биодиверзитета, предела, шума, и др.) и подацима добијеним од стране надлежних институција;¹
- подацима заснованим на прописима и утврђеним различитим програмима *редовног мониторинга* животне средине на републичком и/или локалном нивоу.

На подручју Плана не врши се систематски (државни и локални) мониторинг животне средине, тако да се оцена већине елемената и показатеља стања животне средине изводи посредно, на основу података о објектима и активностима који могу бити извор загађења ваздуха и земљишта, односно који могу генерисати буку, отпад и зрачење.

¹ посебан проблем односи се на чињеницу да на територији Плана није дефинисано „нулто стање“ животне средине.

5.1 Мониторинг систем за контролу квалитета вода

Основни документ за мониторинг квалитета вода је Годишњи програм мониторинга квалитета вода који се на основу члана 108. и 109. Закона о водама утврђује уредбом Владе на почетку календарске године за текућу годину. Програм реализује републичка организација надлежна за хидрометеоролошке послове и он обухвата месечна, недељна или дневна мерења и осматрања водотока, акумулација, изворишта од посебног значаја и једнократна годишња испитивања квалитета седимената, као и годишња испитивања подземних вода. Кроз имплементацију Плана утврдиће се обавеза проширења мреже осматрачких места, а институције одговорне за спровођење тих додатних обавеза мониторинга квалитета вода биће накнадно одређене од стране јединица локалне самоуправе. Препоручује се и утврђивање субјеката деловања у случају удеса са последицама на квалитет вода, као и начин поступања у таквим ситуацијама. Квалитет вода реке која је најближа планском подручју се не прати у оквиру редовног годишњег мониторинга који спроводи Агенција за заштиту животне средине. Неопходно је проширење пунктова/профила из мреже осматрачких места на којима се врши узорковање и испитивање квалитета вода.

Сходно Закону о водама, за државни односно надзорни мониторинг вода, који обухвата запремину, водостаје и протикаје до степена значајног за еколошки потенцијал и параметре (биолошке, хемијске, физичко-хемијске и хидроморфолошке) еколошког потенцијала одговорна је Агенција за заштиту животне средине.

5.2 Мониторинг систем за контролу квалитета ваздуха

Правни основ за праћење квалитета ваздуха представља Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, 135/04, 36/09, 36/09 –др. закон, 72/09 – др.закон, 43/11 – одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18 – др.закон и 95/18 – др. закон), Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, 36/09 и 10/13) и Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/2010 и 63/13).

Стандарди и методе мониторинга ваздуха прописани су Правилником о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података („Службени гласник РС“ бр. 54/92, 30/99, 19/06), који је донет на основу Закона о заштити животне средине. Предмет систематског мерења су одређене неорганске материје (сумпордиоксид, чађ, суспендоване честице, азотдиоксид, приземни озон, угљемоноксид, хлороводоник, флуороводоник, амонијак и водониксулфид), таложне материје из ваздуха, тешки метали у суспендованим честицама (кадмијум, манган, олово, жива, бакар), органске материје (угљендисулфид, акролеин и др), канцерогене материје (арсен, бензен, никл, винилхлорид). Такође, правилником су прописане и материје које дефинишу стање имисије упозорења и епизодно загађење, места и динамику узорковања, као и граничне вредности наведених загађујућих материја.

Подручје Плана не поседује станицу за мерење имисије основних и загађујућих материја. Најближа мерна станица за мерење квалитета ваздуха налази се у Нишу. Неопходно је успоставити мониторинг на минимално једном месту на подручју Плана.

5.3 Мониторинг систем за контролу квалитета земљишта

Основе мониторинга земљишта намењеног пољопривредној производњи постављене су Законом о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“ бр. 62/06 и 65/08-др.закон, 41/2009, 112/2015, 80/2017, 95/2018 др.закон) и односе се на испитивање количина опасних и штетних материја у том земљишту и води за наводњавање, а према програму који доноси Министар надлежан за послове пољопривреде. То испитивање могу обављати стручно и технички оспособљена и од стране надлежног министарства овлашћена правна лица (предузећа, привредна друштва и др.). Министар, такође, прописује дозвољене количине опасних и штетних материја и метод њиховог испитивања. Контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта и

количине унетог минералног ђубрива и пестицида врши се по потреби, а најмање једном у пет година. Те послове може обављати регистровано, овлашћено и оспособљено правно лице, а трошкове сноси власник, односно корисник земљишта. Уз извештај о обављеним испитивањима обавезно се даје препорука о врсти ђубрива које треба користити и најбољим начинима побољшања хемијских и биолошких својстава земљишта.

Заштита пољопривредног земљишта, као и мониторинг његовог стања обавезан су елемент пољопривредних основа, чији су садржај, начин израде и доношења регулисани члановима од 5-14 Закона о пољопривредном земљишту. Истим законом предвиђено је спровођење Стратешке процене пољопривредних основа.

Праћење стања тла у односу на ерозионе процесе, посебно спирања и акумулирања материјала дејством воде, значајан је инструмент успешне заштите како пољопривредног, тако шумског и осталог земљишта, што је као експлицитна обавеза уграђено у Закон о пољопривредном земљишту и Закон о шумама („Сл. гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015 и 95/2018 – др. закон) и као начелна обавеза у Закон о заштити животне средине. С обзиром на то да очекивана реализација појединих планских решења може изазвати постојеће ерозионе процесе на подручју Плана, планирање и спровођење мониторинга биће обавеза локалних самоуправа на подручју Плана.

Мониторинг земљишта уређен је Законом о заштити земљишта („Службени гласник РС“, број 112/15) као обавеза државе и локалне самоуправе и његово успостављање треба да допринесе заштити овог подручја.

Планом се препоручује доследна примена мера заштите животне средине прописаних законом, посебно мера које се односе на испуштање (емисију) загађујућих, опасних и штетних материја у воду и земљиште, одлагање и елиминацију отпада, антиерозионе и противпожарне заштите, рекултивацију и ремедијацију, како подстицајног тако и репресивног карактера.

5.4. Мониторинг буке

Мониторинг буке врши се систематским мерењем, оцењивањем или прорачуном одређеног индикатора буке, у складу са Законом о заштити од буке у животној средини („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009 и 88/2010). Процена, праћење и контрола нивоа буке одвија се на нивоу републике или јединица локалне самоуправе. Подаци из мониторинга буке саставни су део јединственог информационог система животне средине у складу са законом којим се уређује заштита животне средине.

За подручје Плана систематски мониторинг буке се не врши, те је неопходно размотрити увођење мониторинга буке на најмање једној локацији на територији Плана.

5.5. Мониторинг природних вредности

Основни циљ је успостављање система праћења стања биодиверзитета, односно природних станишта и популација дивљих врста флоре и фауне на копну и у води, превасходно осетљивих станишта и ретких, угрожених врста, али и праћење стања и промена предела и објеката геонаслеђа. Сва наведена надгледања су у директној надлежности Завода за заштиту природе Србије, а на основу средњерочних и годишњих програма заштите природних добара. Минимумом генералног мониторинга сматра се надгледање природних вредности једном годишње, а појединачне активности на мониторингу се организују према потреби, у случају непредвиђених промена које могу имати значајније негативне ефекте.

Мониторинг шума и шумског земљишта врши ЈП „Србијашуме“ заједно са научним институцијама које се баве овом области, при чему се утврђују негативни утицаји или негативне промене као што су сушење шума, пожари, болести шума и др.

VI Приказ коришћене методологије и тешкоће у изради Стратешке процене

Закон о Стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004 и 88/2010) одражава/прихвата савремене европске методолошке и процедуралне оквире садржане у Европској директиви о процени утицаја појединих планова и програма на животну средину (Directive 2001/42/EC of the European Parliament and the Council of June, 27th 2001, on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment). С друге стране, постоји и проблем непостојања детаљније разраде и верификације јединствене методологије за израду овакве врсте процене, те су због тога, за потребе израде Стратешке процене коришћена инострана искуства, односно смернице, упутства и практични примери.

У току израде Стратешке процене, обрађивач се сусрео и са проблемом веома скромне информационе основе о животној средини. Информациона основа која је коришћена за Стратешку процену највећим делом је преузета из документационе основе овог Плана, Просторног плана јединице локалне самоуправе, као и података добијених од надлежних институција.

Основну тешкоћу у спровођењу Стратешке процене и изради Извештаја представљао је недостатак званичне, детаљно прописане јединствене методологије, на нивоу правилника. Зато је ова Стратешка процена извршила вредновање и поређење алтернатива/опција са аспекта *могућих значајних утицаја* на животну средину, и у процедури израде, а када се ради о карактеру утицаја, инсистирала на кумулативним и синергијским ефектима.

VII Приказ начина одлучивања

Начини одлучивања по питањима заштите животне средине зависе од великог низа фактора, а првенствено од значаја позитивних и негативних утицаја планских решења на здравље људи, социјални и економски развој и животну средину. С тим у вези, неопходна ја партиципација свих заинтересованих друштвених група и то: инвеститора (бизнис сектора), локалне и републичке управе, становника и невладиног сектора. На територији Плана координациону функцију ће обављати локалне управе (уз активно учешће републичких завода за заштиту природе и споменика културе, надлежних министарстава, јавних предузећа, и др).

Закон о Стратешкој процени дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 15 дана од дана пријема захтева за давање мишљења. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о Стратешкој процени, орган надлежан за припрему Плана обезбеђује учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени. Орган надлежан за припрему Плана обавештава јавност о начину и роковима увида у садржину Извештаја и достављање мишљења, као и о времену и месту одржавања јавне расправе у складу са законом којим се уређује поступак доношења Плана. Орган надлежан за припрему Плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности који садржи сва мишљења о Стратешкој процени, као и мишљења датих у току јавног увида и јавне расправе о Плану. Извештај о Стратешкој процени доставља се заједно са Извештајем о стручним мишљењима и јавној расправи републичком органу надлежном за заштиту животне средине на оцењивање. Оцењивање се врши према критеријумима из прилога II Закона. На основу ове оцене орган надлежан за заштиту животне средине даје своју сагласност на Извештај о стратешкој процени у року од 30 дана од дана пријема захтева за оцењивање.

Након прикупљања и обраде свих мишљења, на основу којих се формира финална верзија Плана, орган надлежан за припрему Плана доставља Извештај о Стратешкој процени заједно са или непосредно након Нацрта плана надлежном органу на одлучивање.

VIII Учешће заинтересованих страна у поступку израде и разматрања Извештаја о Стратешкој процени

Консултације и учешће јавности су једна од основних и обавезних одредница процеса Стратешке процене. Приликом израде овог Плана и спровођења Стратешке процене, остварена је потребна сарадња са свим меродавним републичким органима (ресорним министарствима, јавним предузећима и др.), као и са органима и службама локалне самоуправе општине Сврљиг. Учешће јавности је обезбеђено кроз јавно излагање, односно стављање на увид и расправу овог Извештаја, заједно са Нацртом просторног плана.

IX Закључци - завршни, нетехнички резиме

9.1 Приказ закључака Извештаја о Стратешкој процени утицаја на животну средину

Према Закону о Стратешкој процени, закључци до којих се дошло приликом израде Извештаја о Стратешкој процени чине обавезни садржај тог Извештаја и треба да буду представљени на начин разумљив јавности. Логика тог захтева одражава један од пет суштинских принципа Стратешке процене: начело партиципације интересних група (јавности) у планирању и доношење стратешких одлука које се тичу животне средине (према принципима Архуске конвенције). Приказани закључци одражавају чињенице, решења и мере који чине садржај Плана, као и резултате до којих се дошло у поступку Стратешке процене.

У поступку израде Плана и спровођења Стратешке процене обављен је широк круг консултација са заинтересованим и надлежним организацијама и органима, у току којих су прибављени подаци, услови и мишљења већег броја субјеката: Министарства одбране Републике Србије-Сектор за материјалне ресурсе-Управа за инфраструктуру, Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Републике Србије, Министарства унутрашњих послова Републике Србије-Сектор за ванредне ситуације -Одељење за ванредне ситуације у Нишу, Министарства унутрашњих послова Републике Србије-Полицијска управа у Нишу-Одељење за управне послове, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије-Републичка дирекција за воде, Министарства заштите животне средине Републике Србије-Агенција за заштиту животне средине, Јавног водопривредног предузећа „СРБИЈАВОДЕ“–Београд-Радна јединица „НЕГОТИН“ Неготин, ЈП „ПУТЕВИ СРБИЈЕ“, Министарства здравља-Сектор за јавно здравље и санитарну инспекцију-Одсек за санитарни надзор Ниш, Завода за заштиту споменика културе Ниш, Завода за заштиту природе Србије-Радна јединица у Нишу, ЈП „ЕЛЕКТРОМРЕЖА СРБИЈЕ“-ДИРЕКЦИЈА ЗА ПРЕНОС ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ - Погон техника, Привредног друштва за дистрибуцију електричне енергије „ЈУГОИСТОК“ д.о.о. НИШ-„ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА ЗАЈЕЧАР“, Предузећа за изградњу гасоводних система, транспорт и промет природног гаса, „ЈУГОРОСГАЗ“ А.Д., ЈП „СРБИЈАГАС“-Сектор за развој,ЈП „ТРАНСНАФТА“, „УЕТТЕЛ“ д.о.о., „А1 Србија“ д.о.о., Предузећа за телекомуникације „ТЕЛЕКОМ СРБИЈА“ а.д.-Дирекција за технику Сектор за фиксну приступну мрежу-Служба за планирање и изградњу мреже Ниш, ЈКСП „СВРЉИГ“ Сврљиг, Републичког хидрометеоролошког завода Србије, ОПШТИНСКА УПРАВА ОПШТИНА СВРЉИГ-Одељење за урбанизам, грађевинарство, стамбено-комуналне длатности и грађевинарство.

У поступку спровођења поступка Стратешке процене и израде Извештаја закључено је следеће:

1. Обавеза спровођења Стратешке процене утврђена је на основу Одлуке о изради Трећих измена и допуна Плана генералне регулације Сврљига („Службени лист Града Ниша“, бр. 39/22) и Одлуке о изради Стратешке процене утицаја Трећих измена и допуна Плана генералне регулације Сврљига на животну средину („Службени лист Града Ниша“, бр. 39/22).
2. Плански основ за израду Трећих измена и допуна Плана представљају решења и смернице Просторног плана Општине Сврљиг („Службени лист Града Ниша“, бр. 22/12 и 48/20).
3. Непосредни предмет Плана представљају природне вредности и параметри животне средине подручја Трећих измена и допуна Плана и његовог непосредног окружења. Предмет Трећих измена и допуна Плана представља део подручја у обухвату Плана генералне регулације Сврљига („Службени лист Града Ниша“ број 45/14, 32/18, 26/20, 31/20, 48/20 и 95/20), у дефинисаном обухвату Трећих измена и допуна Плана генералне регулације, прелиминарне површине од око 4,0ha.
4. Основни циљ израде Трећих измена и допуна Плана је обезбеђивање услова за просторно уређење и изградњу објеката, као и преиспитивање планских решења у складу са новонасталим потребама уређења и изградње простора.
5. Кроз Стратешку процену извршена је анализа природног потенцијала, природних и културних вредности подручја, хидро-потенцијала, степена девастације појединих предела природним и антропогеним утицајем, интереса свих меродавних сектора и субјеката развоја на националном, републичком, регионалном и локалном нивоу ради нивелације заштитних и развојних интереса и циљева. Поједина питања, посебно осетљива са становишта еколошког и развојног интереса, детаљно су разматрана и усклађивана у поступку израде плана и Извештаја о Стратешкој процени.
6. У току израде Стратешке процене размотрена су решења у следећим планским областима: одрживо коришћење градског зеленила, регулација саобраћајне инфраструктуре и заштита животне средине.
7. Без обзира на нормативна и методолошка ограничења, успешно је реализован модел селекције (раздвајања) значајних утицаја од оних који, на нивоу израде Плана и спровођења Стратешке процене, нису значајни. Као значајни утицаји разматрани су они који могу изазвати интензивне/битне и неповратне (без могућности репарације) промене природних и културних вредности, природних ресурса и здравља становништва (квалитет живота) у негативном и позитивном смислу. У оквирима ових утицаја вршено је и детерминисање мера за њихово неутралисање.
8. Изабрана планска решења нису увек била најповољнија са становишта еколошког интереса, због објективне околности да планирање простора равноправно мора укључити и развојни интерес. Због тога је и формиран низ мера (у првом реду мониторинг стања животне средине ради сагледавања кумулативних дејстава загађивача) којима ће еколошке последице планиране изградње бити значајније ублажене.